Nézzük hát, mit kínál nekünk ez a könyv?

Szemléltetés
Olvasás
Leírás
Fogalomtár
Éneklés
Zsebkönyv

Tematikus elrendezés
Alkalmazások
Notáció
Készségfejlesztés
Ötletek
Nyelvezet
Vászthatóság

A könyv felépítése tematikus jellegű, tehát a zeneismeret különböző alágai külön fejezetben jelennek meg. Ennek lényege, hogy mindenki maga döntheti el, hogy a hiányosságait tekintve melyik modult állítja a középpontba, illetve milyen prioritást állít fel a témakörök között.

A szintfelmérő tesztek valós képet adnak a meglévő tudásról, megmutatják az erősségeket és hiányosságokat egyaránt, így könnyen eldönthető, hogy mire van leginkább szükségünk.

Komplex tudást azonban csak az összes témakör együttesen adhat, ezért megfontolandó az is, hogy a témakörök mentén párhuzamosan vagy akár szoros egymásutánban haladjunk.

A tankönyvi szemelvényeken felül kiváló gyakorlatokként kezelhetjük a nemzetközi „Realbook” és „Fakebook” kiadványokban található jazz- és popdalokat, melyeket javasolt beemelni a tanulási folyamatokba. Ezek számos változata legális forrásként elérhető az interneten.

Kedves Olvasó!

Ez a könyv kifejezetten Neked íródott, ha elszánt vagy, van türelmed és kitartásod fejezetről fejezetre haladni, a gyakorlatokat és tesztfeladatokat elvégezni, de Neked szól abban az esetben is, ha csak egyes hiányzó területeket szeretnél fejleszteni. Az eredmény és a sikerélmény garantált! A tanulás során érezni fogod, ahogy lépésről lépésre a „hangszeres játékos”-tól egyre közelebb jutsz a „zenész”-ig.

A könyvben a fejezetek közötti eligazodást a lapok szélén megjelenő különböző ***színes sávok*** *segítik.*

A fejezetekben megjelenő fontos információkra, definíciókra az alábbi ikon hívja fel a figyelmet:

A megoldandó és gyakorló feladatok ezzel az ikonnal kerülnek kiemelésre:

A feladatok vagy értelmezések mellé a jótanácsokat ezzel a piktogrammal jelöljük:

Jó tanulást kívánok!

Ahhoz, hogy egy törzshangból törzshang-származék váljon, valamilyen **módosító jel**re van szükség, ami által akár felfelé, akár lefelé elmozdítható a hang. Hogy milyen módosító jeleket különböztetünk meg, illetve melyik milyen irányban mozdít, az alábbiakban olvashatjuk.

Kereszt (♯): módosító jel, amely az adott hangot egy fél hanggal felfelé módosítja. A módosítást követően a törzshang „-isz" végződést kap. (pl. C→Cisz; D→Disz stb.) A kottában a keresztet a hang elé helyezzük.

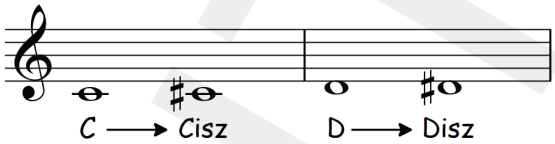

Bé (♭): módosító jel, amely az adott hangot egy fél hanggal lefelé módosítja. A módosítást követően a törzshang (néhány kivétellel) „-esz" végződést kap. (pl. G→Gesz; D→Desz stb.) Kivételek: H→Bé; E→Esz; A→Asz. A kottában a bé-t a hang elé helyezzük.

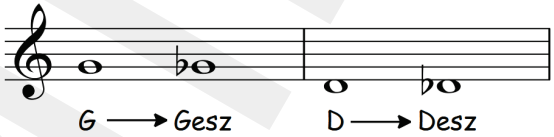

Feloldójel (♮): módosító jel, alkalmazása során a korábbi módosítást feloldja, vagyis a hangot az eredeti magasságába helyezi vissza, mintegy radírként funkcionál. A módosítás iránya (↑ ↓) függ attól, hogy a feloldandó hang előzőleg keresztes vagy bé-s hang volt-e. (pl. Cisz→C = ↓; Gesz→G = ↑ stb.) A kottában a feloldójelet a hang elé helyezzük.

II.1.4. A felütés

A zenei tagolásban, formálásban igen gyakori jelenség, amikor a főhangsúlyt, vagyis a kezdő ütem első ütését megelőzi egy vagy több hang. Ezt a jelenséget **„felütés”**-nek nevezzük.

Felütés: súlytalan előke, amely mindig a zenei gondolat kezdő üteme előtt áll. A felütésben szereplő hang vagy hangok nem számítanak önálló ütemnek.

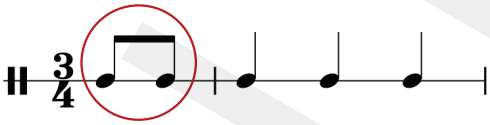

A klasszikus zenében (legtöbbször a 3/4-es lüktetésű művekben) a felütéssel induló darabok utolsó üteme megrövidül a felütés értékével. Ezt a rövidülést **csonka ütem**nek nevezzük. A felütés és a csonka ütem összeadódnak és együttesen teszik ki az ütemmutatónak megfelelő teljes ütemet. A könnyűzenében is gyakori jelenség a felütés, de mivel ebben a műfajban a szerkesztésmódnak nincsen szigorú rendje, ezért a darab végi csonka ütem nem jelentkezik feltétlenül. Mindkét esetre kapunk példát a gyakorlatokban.

Javaslat: Amikor felütéssel indul egy zenei darab vagy ritmuspélda, a tempó jobb felvételéhez először számoljunk egy teljes ütemet, majd a következő beszámolási egység végén induljunk el a felütéssel!

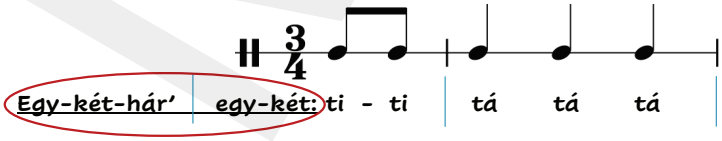

II.1.13. Triola

A negyedes lüktetés elemeiből ebben a kötetben utolsóként egy olyan ritmusképletet ismerhetünk meg, ahol nem a feleződés, hanem a harmadolás elvén haladunk tovább. Ha a negyedet három egyenlő részre osztjuk, létrejön a **triola**.

<u>Triola:</u> olyan ritmuselem, ahol egy adott páros értékű ritmusegységet három egyenlő részre osztunk. A triola alapértelmezett formája az egy negyed („tá”) ideje alatt zajló <u>„nyolcados triola”</u>. „Nyolcados” elnevezése arra utal, hogy két nyolcad összértéke tagolódik három egyforma részre. A triola szárak fölött megjelenik a 3-as jelzés.

A nyolcados triolának bár az írásmódja hasonló, de értéke teljesen eltér a nyolcadétól. Gondoljunk csak arra, hogy egy negyed tortát 2 vagy 3 részre osztunk, a szeletek különbözni fognak egymástól.

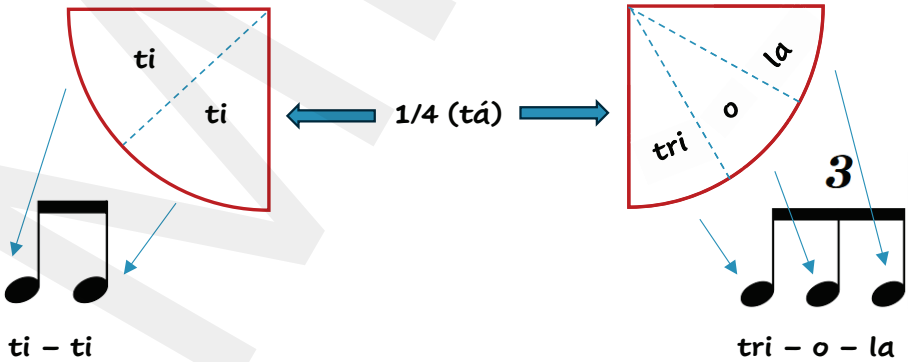

III.2.4. „H” hang

Az ABC-s hangok létráján tovább haladva ismerjük meg a „H” hangok helyét:

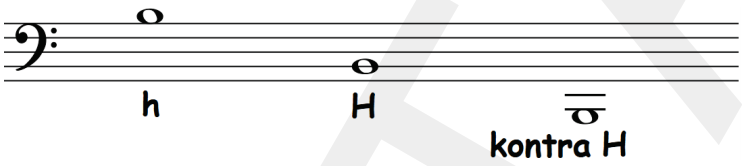

Gyakoroljuk a H hangok írását basszuskulcsban! Írjuk a hangok alá a nevüket!

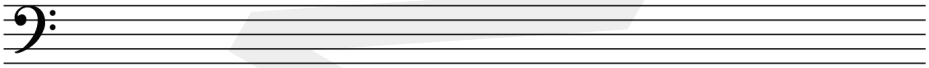

Helyezzük el az alábbi hangokat az ötvonalban!

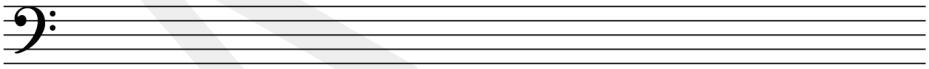

H f G h A kontra H a F G'

MINTA

A törzshang-származékok betűjelzéseinél – legfőképpen a könnyűzenei kottákban – leggyakrabban a módosító jelek mellérendelésével találkozhatunk. Ezért a könyvben időnként ezt a jelölést is fogjuk használni.

Cisz = **C♯**	Cesz = **C♭**
Disz = **D♯**	Desz = **D♭**
Eisz = **E♯**	Esz = **E♭**
Fisz = **F♯**	Fesz = **F♭**
Gisz = **G♯**	Gesz = **G♭**
Aisz = **A♯**	Asz = **A♭**
Hisz = **H♯ (B♯)**	Bé = **B♭**

*(A nemzetközi kottákban a „H” hang „B”-ként jelenik meg, így a zárójeles **B♯** jelölés a **„Hisz”** törzshang-származék jelölése, ismerjük fel, ha ezzel találkozunk másutt!)*

Gyakoroljuk a következő ABC-s hangok írását mindkét kulcsban! Figyeljünk arra, hogy a módosító jeleket mindig az adott törzshang elé helyezzük! Ügyeljünk az oktávmagasság helyes értelmezésére!

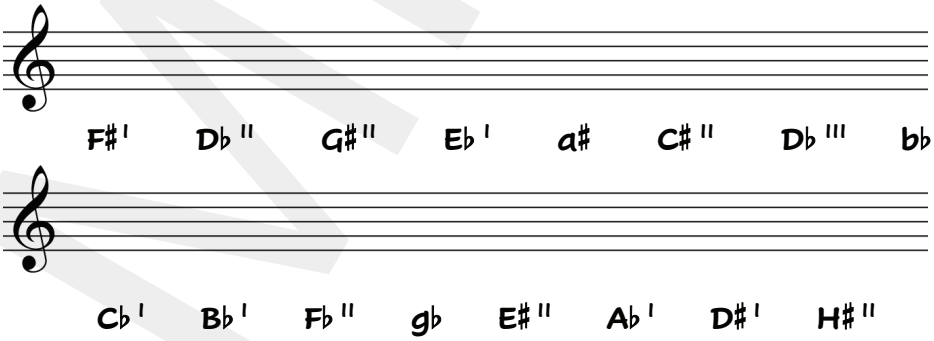

Olvassuk az alábbi „d-r-m-s” hangkészletű betűkottás gyakorlatokat szolmizálva! Üssünk hozzá egyenletes mérőütést, ügyeljünk a gyakorlatokban új ritmuselemként megjelenő felütésre és szinkópára is!

1.

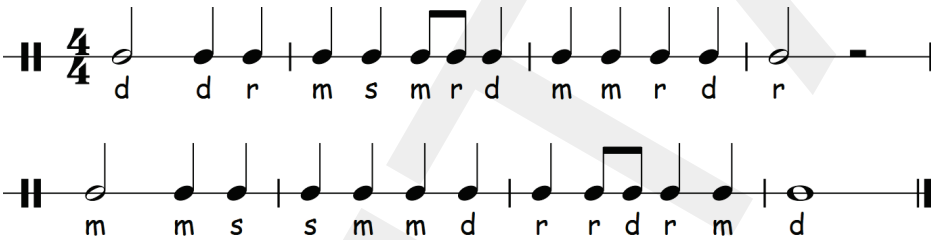

2.

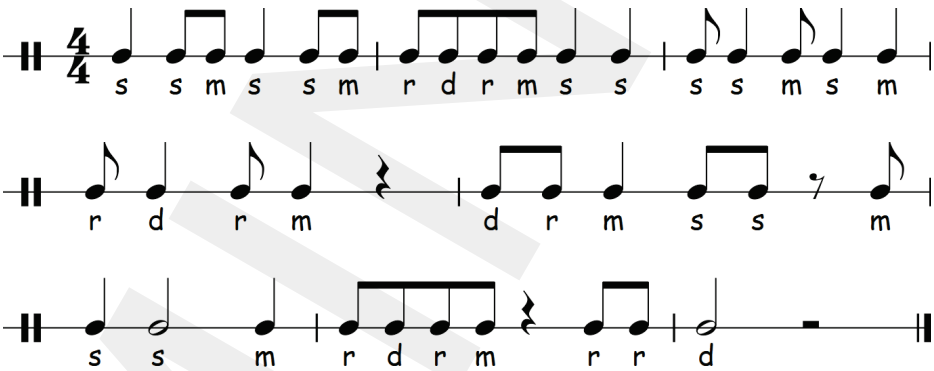

3.

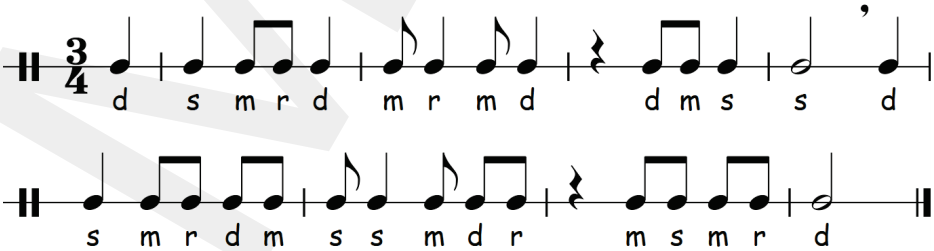

Énekeljük el a következő „l,-t,-d-r-m” pentachord betűkottás példát, majd írjuk át az ötvonalas kottába úgy, hogy a „lá,” hang helye legyen a 3. vonalközben!

E=lá,:

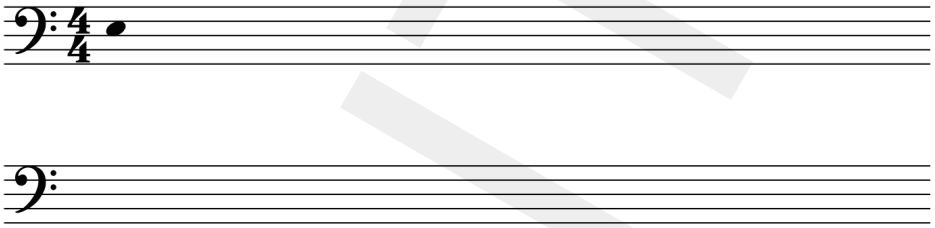

Olvassuk szolmizálva majd ABC-s névvel a következő „l,-t,-d-r-m” hangkészletű lá-pentachord olvasópéldákat!

1.

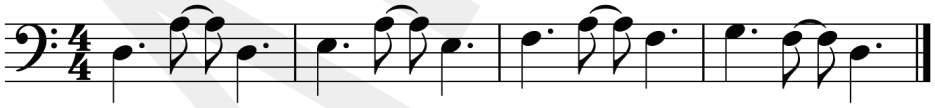

2.

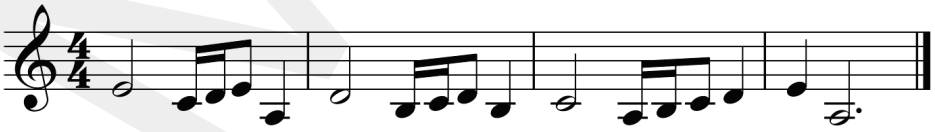

Olvassuk szolmizálva majd ABC-s névvel a következő hétfokú mollos példákat! Ne írjuk a hangok alá a szolmizációs jeleket, mert ez esetben nem a kottát fogjuk olvasni. Karikázzuk be a „lá” hangokat, keretezzük be a „mi” hangokat! Tanulmányozzuk az adott hangnemek hangkészletét!

IV.2.2.1. a-moll – előjegyzés: nincs

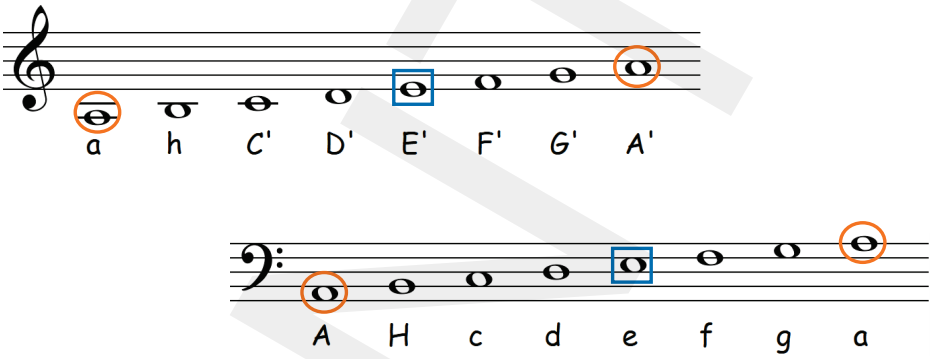

1.

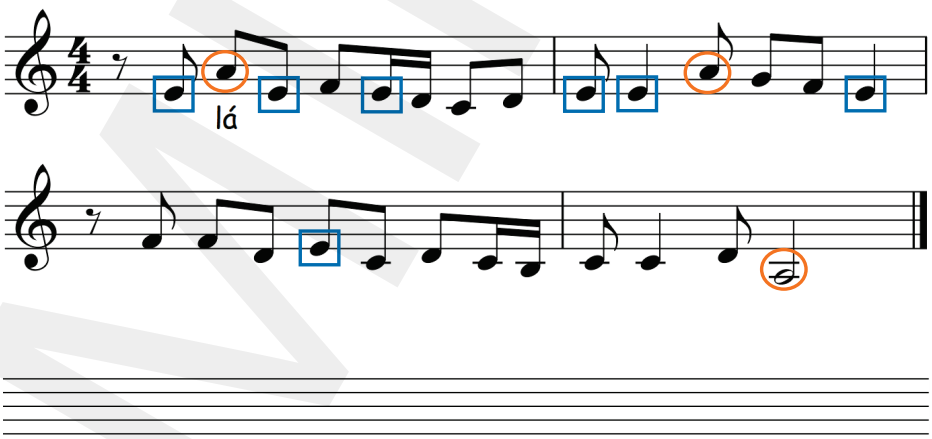

V.4. A Tiszta kvint (T5)

A **Tiszta kvint** amellett, hogy egy hangköz, a zenében az egyik legfontosabb jelenség, <u>számos zenei összefüggés kulcsa</u>ként tekinthetünk rá. Ha a kvintet jól ismerjük és átlátjuk, jobban megértjük a zenei rendszer felépítését is.

<u>Kvint, Tiszta kvint (T5):</u> hangköz, az 1. és 5. hang távolsága, egyszerűbben öt hang távolság. A kvint hangköz alapvetően Tiszta kvint (T5), de egyaránt szűkíthető és bővíthető. Belső hangközei: 3 Nagy szekund és 1 Kis szekund. A K2 pozíciója a Tiszta kvintben nem meghatározó, csak a jelenléte számít. Hangzását tekintve semleges színezetű, egybecsengő, tiszta. Szolmizációs példák: d-s; l,-m; s,-r.

<u>T5 építése:</u> <u>főszabály a T5 hangközök azonosítása és számítása kapcsán:</u> bármely törzshangról indulva, bármely irányban lépünk 5-öt, minden esetben Tiszta kvintet (T5) kapunk és törzshangra érkezünk, <u>egyetlen kivétellel. A H és F hangok SOHA nem alkotnak tiszta párost.</u>

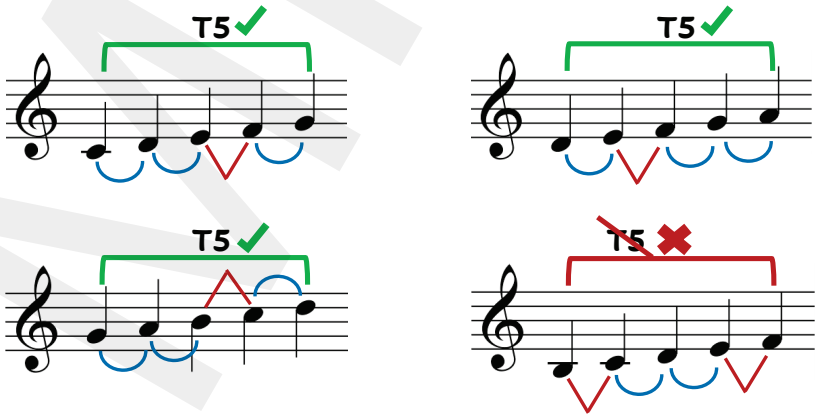

Az ABC-s hangok fejezetében a hangokat oktávmagasságba rendezve használtuk, onnan sok információ visszaköszönhet. A hangsúly most azon van, hogy ezeket a Tiszta oktáv távolságokat megszólaltassuk.

Énekeljük az alábbi gyakorlatot ABC-s névvel! Használjunk hangszert segítségül a tiszta intonáláshoz! Ha ráéreztünk a távolságra, énekeljük el szolmizálva is a példát C=dó szerint!

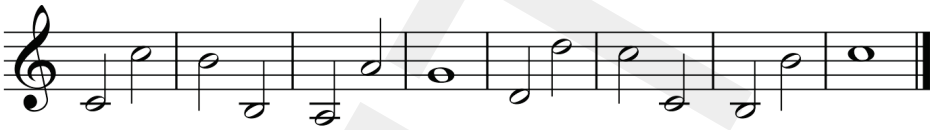

Építsünk hangközöket a megadott hangokról a megjelölt irányba! Énekeljük el az elkészült gyakorlatot!

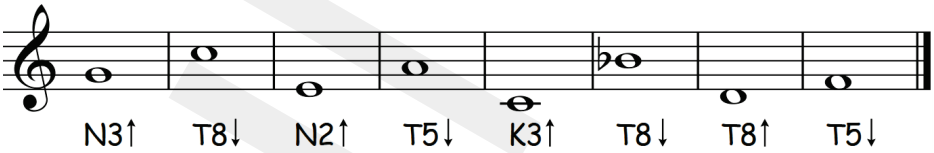

Építsünk hangközláncot az alábbi paraméterek szerint! A feladatot akkor oldottuk meg jól, ha ugyanarra a hangra érkezünk, ahonnan a gyakorlat indul.

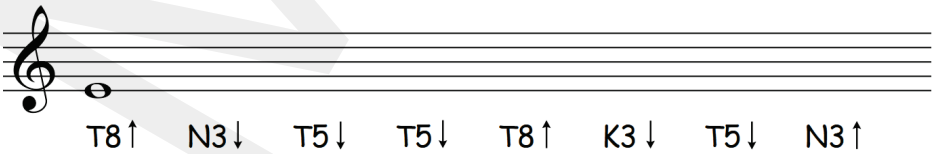

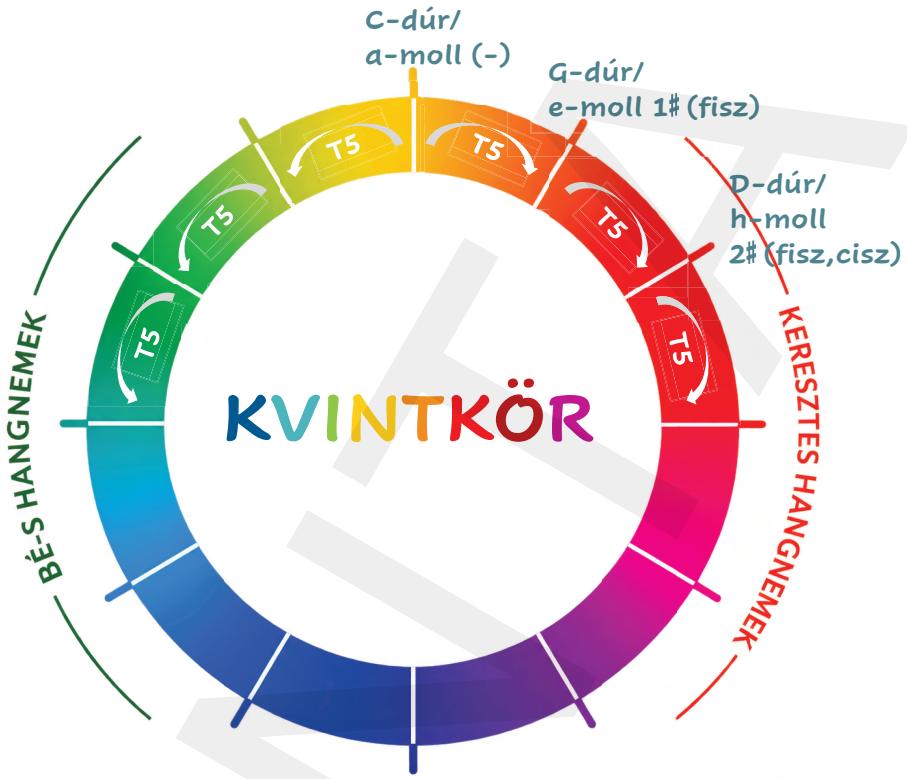

A fenti ábrán 00 óránál a C-dúr/a-moll, jobbra haladva pedig a keresztes hangnemek két példája látható: G-dúr/e-moll (1♯) és D-dúr/h-moll (2♯).

Tanuljuk meg a fenti hangnempárokat a hozzájuk tartozó előjegyzéssel! Énekeljük a hangsorokat ABC-s névvel!

Javaslat: Törekedjünk arra, hogy a hangsorokat abszolút magasságban szólaltassuk meg! Ha szükséges, segítsük az éneklést hangszerrel!

Tartalomjegyzék

Bevezető **5**

I. fejezet ALAPFOGALMAK **8**

II. fejezet RITMUS **18**

II.1. Negyedes lüktetés 22

II.2. Nyolcados lüktetésű ritmusok 71

III. fejezet ABC-s HANGOK **78**

III.1. ABC-s hangok violinkulcsban 79

III.2. ABC-s hangok basszuskulcsban 91

III.3. Módosított ABC-s hangok 104

IV. fejezet KOTTAOLVASÁS - SZOLMIZÁCIÓ **109**

IV.0. Szolmizációs hangok 109

IV.1. Hangkészlet alapú kottaolvasás 113

IV.2. Hangnem alapú kottaolvasás 179

V. fejezet HANGKÖZÖK **234**

V.1. Tiszta prím (T1) 237

V.2. Nagy szekund (N2) 240

V.3. A Tercek (N3 és K3) 243

V.4. A Tiszta kvint (T5) 250

V.5. A Tiszta oktáv (T8) 254

V.6. A Tiszta kvart (T4) 256

V.7. A Kis szekund (K2) 260

V.8. A szext hangközök (N6; K6) 263

V.9. A szeptim hangközök (K7; N7) 267

V.10. A Tritonus (B4; Sz5) 271

V.11. Szűkített és bővített hangközök 275
V.12. Kiegészítő hangközök 279
VI. fejezet HANGSOROK 281
VI.1. Modális hangsorok 282
VI.2. Hangnemek (Dúr és moll) 286
Szintfelmérő teszt I. 315
Szintfelmérő teszt II. 318
Tartalomjegyzék 322
Tárgymutató 324